

# Hrozí ztráta dětství?

## Karin Fleischer

Děti jsou odkázány na životní podmínky, které jim vytvářejí dospělí. Koncem minulého roku se v různých zahraničních časopisech (Spiegel, Stern aj.) objevily informace svědčící o tom, jak se tyto podmínky během dvacátého století zhoršily. Z jak disharmonického rodinného prostředí přicházejí děti do školy, jakou to vyvolává bezmoc a strach u učitelů. A co se všechno děje a připravuje v oblasti školství. Například ve Švýcarsku se vážně přemýšlí o tom, že by se měl snížit školní věk ze šesti let na čtyři roky. Informuje o tom mj. švýcarský časopis *Nové myšlení* (č. 1/2000). Ví se, jaké by to mělo následky pro další život těchto dětí? Zdá se, že tyto problémy vyžadují hlubší poznání člověka, nechceme-li stále víc a víc upadat do chaosu.

Myšlenka reinkarnace je významná tím, že obrací pohled na individualitu člověka. Tady nejde o spekulaci anebo o nějaké senzační zprávy — vážnost dnešní situace už nedovoluje povrchní přístup. Chtěla bych naznačit, jak se může proměňovat vztah k dětem, začneme-li o nich uvažovat z hlediska reinkarnace.

### První období dětství

Život na zemi má pro člověka nesmírný význam. Dává mu zkušenosti, které může získat právě jen zde — na zemi. Zůstává však otázkou, zda se může do tohoto života řádně inkarnovat. Týká se to především prvních sedmi let, protože malý člověk potřebuje svůj čas, než vstoupí do života. (Každé zvíře toho dosahuje mnohem rychleji).

Dítě se probouzí ve svém těle, vzpřimuje se, začíná chodit, mluvit — tyto schopnosti si osvojí během prvních tří let. Dáváme-li dobrý pozor, uvidíme, že je individuální, jak a kdy se které dítě tohle všechno naučí. Je to období růstu. Tělo roste z podoby malého miminka až do chvíle, kdy před námi stojí dítě připravené pro školu. Do sedmi let spotřebuje dítě všechny síly na stavbu a růst těla. Tato fáze prochází obratem až v období výměny zubů, která je známkou školní zralosti jak fyzické tak duševní. Teprve tehdy se uvolňují síly pro učení. Když do tohoto přirozeného procesu zasáhneme a vnutíme dětem školu dřív, jsou jistě schopny udělat všechno, co od nich očekáváme, protože v tomto věku vše napodobují s plnou důvěrou, zároveň jim však odebereme síly, které by potřebovaly ke zdravému utváření těla! Dítě prostě potřebuje svůj čas, protože růst je celostní proces. Po narození se v těle inkarnuje duše podle toho, co si přináší sebou.

V tomto věku působí individualita na fyzickou schránku ještě zvenku. V Novém zákoně máme například obraz hvězdy nad dítětem a pastýři a králové přicházejí se svými dary, aby mu pomohli v prvních krocích na zemi. O Ježíšovi se opět mluví, až když dosáhl dvanácti let. Je to první okamžik, kdy se může v člověku výrazněji ukázat individualita. Kdo má děti v tomto věku, může takovou změnu pozorovat.

Do sedmého roku je dítě ve fázi, kdy potřebuje svobodu ve vývoji fantazie a prostřednictvím hry se seznamuje se světem. Pokud by si mělo co nejrychleji

zvyknout na dnešní svět, kde jsou od něj očekávány intelektuální výkony, které nevycházejí přirozeně z něho, bude mu tento důležitý vývoj velmi ztížen.

## Postižené dítě

Někdy se narodí dítě s vadou. V období fašistické diktatury, kdy lidská individualita nebyla uznávána za důležitou, nazvali takový život nepotřebným a zmařili jej euthanasií. Dnes, v obavě před problémy, které by jim přineslo postižené dítě, rozhodují se rodiče někdy pro potrat. Je však možné, že jde o případ inkarnace, ve které si individualita nemůže z nějakého důvodu osvojit své tělo, a přesto v něm žije. Z tohoto poznání vyrostl celý pedagogický obor — léčebná pedagogika. Víme, jaký význam může mít taková inkarnace pro člověka, který prožívá svět v jiné rovině? Kdo má postižené dítě v rodině, ví, jakou lásku může ve svém okolí vzbudit. Vždyť život takového dítěte je obestřen tajemstvím a my nevíme, co se v jeho osudu skrývá. Tušíme například, co se naučí spasmatické dítě ve svém postiženém těle, jaké schopnosti získá, jakou vůli musí vyvinout k ovládnutí sebe sama? Všechno, co se naučí, mu zůstane do dalšího života. Takové myšlenky jsou sice neobvyklé, ale pomyslíme-li, že člověk se vrací do života s tím, co získal v jiné inkarnaci, měli bychom se spíš pokusit pomoci postiženému člověku, aby svůj těžký úkol lépe zvládl.

## Osudové vztahy

Další myšlenkou v souvislosti s reinkarnací je to, že se v současném životě setkáváme, abychom pokračovali ve vzájemných vztazích. V poslední době vyšla celá řada knih v různých jazycích, které pojednávají o případech, kdy se dítě stalo pro druhého člověka osudem. Dítě jako takové nemůže požádat o pomoc, ale někdy v něm dospělý pozná svůj osudový úkol. Velmi známý je například život americké spisovatelky Heleny Kellerové, která zemřela v roce 1968. Jako dítě byla slepá a hluchá a učitelka Anne Sullivanová jí věnovala velký kus života, aby ji vlastní metodou vysvobodila z jejího vnitřního vězení. Jejich společný osud je dnes známý po celém světě.

I setkání učitele s jeho třídou přináší podobné zážitky. Je velký rozdíl, jestli učitel považuje svou třídu za náhodné společenství, anebo jestli věnuje pozornost vzájemným vztahům mezi dětmi i jejich vztahu k sobě. Jistý učitel waldorfské školy měl ve své první třídě dítě, které neustále působilo problémy. Když se ve třídě vytvořila krásná nálada, zcela jistě do toho Michaela začala vřeštět. Důvod se vždy našel. Sešity neměla v pořádku, byla takový malý živel a učitelé začali přemýšlet, zda nepatří do speciální školy. S tímto přesvědčením navštívil třídní učitel dívčiny rodiče. Všechno se obrátilo, když si vyslechl osud holčičky. Vlastní matka dítě nechtěla, proto se Michaela ocitla v kojeneckém oddělení nemocnice, kde její dnešní matka pracovala jako zdravotní sestra. Děvčátko neustále plakalo, uklidnilo se jen v náručí této sestry. A ta se rozhodla spolu se svým přítelem, že dítě adoptují. Učitel to pochopil jako svou vnitřní výzvu. Jednak měl soucit s dítětem, které muselo takovým způsobem začít svůj život, jednak viděl, jak mnoho záleží právě na něm. Dokonce se zastyděl za svůj někdejší postoj a rozhodl se — „ano, pomohu jí“. Příští den přišla Michaela do školy s kouzelným úsměvem a přivítala ho s výrazem, jako by říkala: „*Teď*“ víš, jak to se mnou je...“ V takové chvíli se ve vzájemném osudu rozhoduje mnohé.

Ve waldorfské škole vede učitel svou třídu od prvního do osmého ročníku. V této době nejen učí, ale také s dětmi prožívá dobu duševního růstu. A na něm se podílí kromě potřebného vzdělání i jeho obyčejný pohled na život — chce-li rozumět také neviditelné části života, odkud člověk pochází a kam jde. Vůbec o tom nemusí mluvit, ale děti z takových pocitů hodně čerpají.

Vrátím-li se na začátek článku, vidím v těchto problémech hlavně výzvu k hlubšímu poznání, koho máme v dětech vlastně před sebou. A co se týká předčasného oslovení dětského intelektu, s tím už mají zkušenosti např. v Americe, kde vyšla v roce 1982 kniha s titulem *The Disapperance of childhood* (Ztráta dětství). Autorem je Neil Postman, profesor na univerzitě v New Yorku. Líčí následky tohoto jednání a varuje. Teď chtějí pokračovat v Evropě — jak ve Švýcarsku, tak i ve Francii — stejným způsobem. Stojí za tím také ekonomické zájmy: mladý člověk se pak může dříve účastnit hospodářského procesu a úspěchu. Jako by se nevědělo, co znamená takové urychlení pro celý život. Není-li dětem umožněno, aby nacházely správné podmínky pro svůj vývoj, záleží na dospělých, aby se učili chápat, co děti potřebují a snažili se jim to umožnit. Ráda bych zakončila větou R. Steinera, který podporoval založení waldorfského školství v letech 1919 až 1920: „*Protože člověk je postaven do světa jako tvořivá bytost, sám musí spoluutvářet svůj vývoj.*“